

→ Adv. CVIN.
1

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

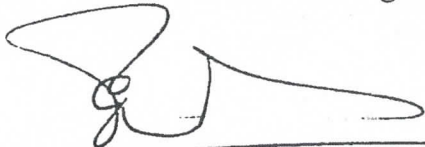
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.18/118	17 januari 1995

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 19 januari 1995.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen één (1)	Bezoekadres Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	Doorkiesnummer 070 - 318 69 67
----------------------------	---	--

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/95/12.18/118 d.d. 17 januari 1995

<u>Aan:</u>	<u>Exemplaar nr.:</u>
Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/Plv. DGPZ [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7
<u>Intern:</u>	
MID-Archief	8
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar	9
voor: HMID HAI HMA HPEA	

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

AFDELING INLICHTINGEN

Den Haag, 17 januari 1995

Bijlage behorende bij brief nr dis/95/12.18/118 d.d. 17 januari 1995

CVIN-BIJDRAGE van de Militaire Inlichtingendienst 19 januari 1995

DE RUSSISCHE OPERATIE IN TSJETSJENIË

CONCLUSIE/SAMENVATTING

1. Volgens het Russische Ministerie van Defensie zijn inmiddels ca. 60.000 militairen betrokken bij de op 11 december j.l. begonnen interventie in Tsjetsjenië. Uit alle delen van Rusland zijn troepen naar de Kaukasus overbracht. De militaire operatie heeft ernstige tekorten aan personeel, alsmede grote problemen qua training, logistiek en bevelvoering in de Russische strijdkrachten aan het licht gebracht. Veel eenheden waren op het laatste moment op sterkte gebracht en hadden nooit als 'eenheid' geoefend. Verder is de samenwerking van landmachten, luchtlandingseenheden en MVD-troepen moeizaam verlopen.

2. Naar verwachting zal de Russische krijgsmacht de komende tijd in Tsjetsjenië niet geconfronteerd worden met militair verzet dat in omvang en intensiteit vergelijkbaar is met dat in Afghanistan (na de inval in dat land in 1979). Een volledige Russische controle over het gehele Tsjetsjeense grondgebied is evenwel onwaarschijnlijk. Naar verwachting zal een door Rusland geïnstalleerde regering in Tsjetsjenië niet kunnen rekenen op enige steun onder de bevolking. Een dergelijk bewind zal door de Tsjetsjenen worden beschouwd als collaboratie-regime dat afhankelijk is van een Russische bezettingsmacht.

3. De slecht verlopen operatie in Tsjetsjenië heeft de positie van MinDef Grachev ernstig ondermijnd. Bijzonder pijnlijk voor het MinDef was het falen van het toekomstige paradepaardje van de Russische strijdkrachten, de zogenaamde *Mobiele Troepen* (MT). In de Russische defensieplannen moeten de *Mobiele Troepen* de kern van de strijdkrachten gaan vormen. In Tsjetsjenië is echter gebleken dat veel van de eenheden die tot de *Mobiele Troepen* gaan behoren, niet op sterkte en onvoldoende gevechtsgereed waren.

4. Ontslag van Grachev is op iets langere termijn alleszins denkbaar. Hij is een voor de hand liggende zondebok voor het falen van de politiek ten opzichte van Tsjetsjenië en de tekortkomingen in het optreden van de strijdkrachten. Voorts zou Grachev's vertrek door Yeltsin gebruikt kunnen worden om zijn betrekkingen met de militaire top te verbeteren door aanstelling van een nieuwe minister die op meer steun van de defensieleiding kan rekenen. Yeltsin zal daarbij evenwel proberen

zeker te stellen dat ook de nieuwe Minister van Defensie geen onafhankelijke machtspositie verwerft en zich primair loyaal betoont tegenover de president.

5. De grote tekortkomingen in het optreden van de Russische militaire eenheden in Tsjetsjenië zullen naar verwachting leiden tot hernieuwde aanspraken van de defensieleiding op een hoger militair budget. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat het parlement en/of de regering deze eisen zullen willen inwilligen. Veel aannemelijker is dat, door het falen van de strijdkrachten in de operatie in Tsjetsjenië, de politieke druk zal toenemen om (in ieder geval een deel van) de huidige defensieleiding opzij te zetten teneinde zo de weg vrij te maken om de stagnerende hervorming van de Russische krijgsmacht versneld door te voeren. Naar verwachting zal van politieke zijde hoe dan ook de nadruk worden gelegd op het meer doelmatig aanwenden van de beschikbare financiële middelen, een snellere reductie van de strijdkrachten en het opzetten van effectieve *Mobiele Troepen*.

RUSSISCH MILITAIR OPTREDEN

6. Volgens het Russische Ministerie van Defensie zijn inmiddels ca. 60.000 militairen betrokken bij de op 11 december j.l. begonnen interventie in Tsjetsjenië. Het betreft zowel reguliere strijdkrachten als para-militaire eenheden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (MVD). Uit alle delen van Rusland zijn troepen naar de Kaukasus overbracht (zie kaart).

7. De campagne in Tsjetsjenië kende tot nu toe drie fases. De eerste fase tot 31 december was een behoedzame en soms chaotisch verlopende opmars richting Grozny. Daarop volgde een mislukte poging op oudejaarsavond om met een verrassingsaanval de Tsjetsjeense hoofdstad in te nemen. Daarna hebben de Russen hun tactiek gewijzigd: in combinatie met een omvangrijke inzet van artillerie werd met infanterie-eenheden woonblok na woonblok gezuiverd van kleine groepen Tsjetsjeense strijders.

8. Het Russische militaire optreden heeft geresulteerd in enorme verwoestingen, grote aantallen vluchtelingen en aanzienlijke verliezen onder de burgerbevolking. Aan de het militaire optreden lijkt geen doordachte politieke strategie ten grondslag te liggen. In dit verband kunnen met name vraagtekens worden geplaatst bij de inzet van de luchtmacht en de artillerie in een operatie, die formeel nog steeds is gericht op het "herstel van de grondwettelijke orde" in een gebied waar zich tienduizenden Russische burgers bevinden. Het commentaar van de oppositiekrant *Pravda* was "we verwoesten Grozny om het daarna weer op te bouwen". De militaire operatie heeft ernstige tekorten aan personeel, alsmede grote problemen qua training, logistiek en bevelvoering in de Russische strijdkrachten aan het licht gebracht. Veel eenheden waren op het laatste moment op sterkte gebracht en hadden nooit als 'eenheid' geoefend. Volgens Russische persberichten werden eenheden van de marine-infanterie op sterkte gebracht met personeel dat van schepen werd gehaald. Het moreel van de Russische troepen was laag. Verder is de samenwerking van landmachteenheden, luchtlandingseenheden en MVD-troepen moeizaam verlopen. Vrijwel alle troepen van het Ministerie van Defensie bleken voorts geen speciale training voor dit soort operaties te hebben ontvangen.

[REDACTED]

De officiële krant van het MinDef *Rode Ster* en leden van de defensieleiding hebben het falen van de strijdkrachten niet ontkend. Er wordt zelfs gesteld dat niet anders te verwachten was na de grote bezuinigingen op defensie van de afgelopen drie jaar. Opmerkelijk is dat daarbij enkele leden van de defensieleiding openlijk kritiek hebben geuit op de wijze waarop Minister van Defensie Grachev de operatie in Tsjetsjenië heeft opgezet, terwijl niemand zijn steun ervoor heeft uitgesproken.

VOORUITZICHTEN TSJETSJENIË

8

9. Door verschillende (militaire) critici van de operatie, waaronder de beide Afghanistan-veteranen Plaatsvervangend Minister van Defensie Gromov en Commandant van de Russische troepen in Moldova (14e Leger) Lebed, is erop gewezen dat in Tsjetsjenië dezelfde fouten worden gemaakt als destijds in Afghanistan: de aanzienlijke aantallen slachtoffers onder de burgerbevolking hebben het verzet tegen de Russische troepen gestimuleerd en gezorgd voor een groei van het aantal (potentiële) guerillastrijders onder de Tsjetsjeense bevolking. Desondanks is het twijfelachtig of de Tsjetsjenen in staat zullen zijn om, na de val van Grozny en andere steden, een langdurige en goed georganiseerde guerilla-oorlog tegen de Russische tegenstanders te voeren. Daarvoor zal het Tsjetsjeense verzet - in zowel politieke als geografische zin - zich waarschijnlijk in een te geïsoleerde positie bevinden en is zij, militair gezien, niet sterk genoeg. Daarnaast moet worden betwijfeld of de islam voor de Tsjetsjeense bevolking - zoals in Afghanistan het geval was - in de praktijk zal fungeren als belangrijke inspiratiebron voor een guerilla tegen de Russische tegenstanders. Derhalve zal naar verwachting de Russische krijgsmacht de komende tijd in Tsjetsjenië niet geconfronteerd worden met militair verzet dat in omvang en intensiteit vergelijkbaar is met dat in Afghanistan (na de inval in dat land in 1979).

8

10. Het bergachtige terrein in het zuiden van de republiek, de aanwezigheid van tienduizenden handvuurwapens en het verzet tegen het door Moskou nagestreefde herstel van het federale gezag, zullen een volledige Russische controle over het gehele Tsjetsjeense grondgebied evenwel bemoeilijken. Rusland zal derhalve een omvangrijk contingent veiligheidstroepen in Tsjetsjenië moeten stationeren om de rust daar min of meer te kunnen handhaven. Dit zal primair de taak zijn van de Binnenlandse Troepen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze zijn echter al geruime tijd overbelast, zodat het Ministerie van Defensie en de Grenstroepen hoogstwaarschijnlijk een deel van deze weinig populaire taak over zullen moeten nemen. Een voor het MinDef ongunstig neveneffect van een dergelijke vervolgooperatie in Tsjetsjenië kan zijn dat niet het Ministerie van Defensie, maar het Ministerie van Binnenlandse Zaken daarvoor de meeste financiële middelen en mankracht zal ontvangen.

11. Het politieke resultaat van de militaire operatie in Tsjetsjenië is overigens nog zeer onduidelijk. Door de enorme verwoestingen krijgt Moskou een gebied terug dat voor een aanzienlijk deel weer moet worden opgebouwd. Het is de vraag waar de, naar verwachting zeer omvangrijke, financiële middelen vandaan gehaald moeten worden om de kosten van zowel de militaire operatie als de herstelwerkzaamheden te dekken. Het politieke vervolg van het conflict zal de Russische leiding, naar verwachting, met tal van moeilijkheden confronteren. De eerstverantwoordelijke functionaris op dit gebied, vice-premier Yegorov, heeft gesteld dat na

[REDACTED]

de inname van Grozny een nieuwe Tsjetsjeense regering (onder leiding van de ex-Sovjet minister voor oliezaken Khadziyev) zal worden geïnstalleerd. Ook is gesuggereerd dat het door het Tsjetsjeense Dudayev-regime ontbonden regionale parlement opnieuw een belangrijke politieke rol zal kunnen gaan spelen. Nog los van de vraag of de Russen geheel Tsjetsjenië onder effectieve controle zullen kunnen brengen - hetgeen volgens Russische woordvoerders nog vóór het voorjaar dient te zijn gebeurd - is het zeer onwaarschijnlijk dat een door Rusland geïnstalleerde regering in Tsjetsjenië zal kunnen rekenen op enige steun onder de bevolking. Een dergelijk bewind zal door de Tsjetsjenen worden beschouwd als collaboratie-regime dat afhankelijk is van een Russische bezettingsmacht. Naar verwachting zal zo'n bestuur eenzelfde militante anti-Russische (of liever anti-Moskou) gezindheid ten deel vallen.

DE OPERATIE IN TSJETSJENIË EN DE RUSSISCHE POLITIEKE EN DEFENSIELEIDING

12. In de afgelopen periode (en vooral sinds het begin van de militaire operatie op 11 december j.l.) is door verschillende Russische politici en de media veel kritiek geuit op het Russisch optreden in Tsjetsjenië. Ondanks deze kritiek zullen de politieke gevolgen van de operatie in Tsjetsjenië voor de positie van president Yeltsin, naar verwachting, beperkt blijven. In dit verband is van belang dat vrijwel alle critici het eens zijn over het feit dat Tsjetsjenië deel uitmaakt van de Russische Federatie en dat de grondwettelijke orde in het gebied dient te worden hersteld. De parlementaire kritiek betrof derhalve primair de omvang van de militaire middelen die voor de realisering van dit doel zijn ingezet. Aangenomen kan worden dat president Yeltsin (een deel van) deze kritiek heeft, en nog zal, weten te pareren door zijn samenwerking met de voorzitters van de Staats Duma en de Federatieraad, Rybkin en Shumeiko te intensiveren en ze daadwerkelijk te betrekken bij de besluitvorming inzake de operatie in Tsjetsjenië (in dit verband moet ook worden gewezen op het presidentieel besluit van 10 januari j.l. om beiden de status van permanente - stemgerechtigde - leden van de door hem geleide Veiligheidsraad te verlenen). Verder heeft president Yeltsin zijn invloed op het beleid van de regering Chernomyrdin weten te versterken door ook Minister van Financiën Pankov op te nemen in de Veiligheidsraad. Zijn benoeming houdt hoogstwaarschijnlijk verband met noodzakelijk geworden besluitvorming over de wijze waarop de kosten van de militaire operatie in Tsjetsjenië in het budget moeten worden gedekt.

13. Het parlement is ondanks alle kritiek tijdens het debat over de crisis in Tsjetsjenië tot dusverre niet verder gekomen dan het aannemen van een motie, waarin president Yeltsin wordt opgeroepen om "alle noodzakelijke maatregelen" te treffen om de gevechten in de Tsjetsjeense republiek stop te zetten en "voorwaarden te scheppen voor een politieke regeling". In dit kader verdient het recente aanbod van premier Chernomyrdin vermelding, om onmiddellijk onderhandelingen te beginnen met "alle belanghebbende partijen" in het conflict en gelijktijdig een staakt-het-vuren van kracht te laten worden. Dit initiatief zal naar verwachting in de praktijk niet tot beëindiging van de gevechten leiden. Het geeft wel aan dat de Russische politieke leiding tegenover het parlement en de (internationale) publieke opinie wil benadrukken open te staan voor een politieke oplossing van het conflict. Daarnaast is van belang dat de kritiek van het parlement zich vooral richt tegen veelal niet nader genoemde "presidentieële adviseurs" welke president Yeltsin in de besluitvorming inzake de Tsjetsjeense crisis zouden hebben "meeegesleept" en

[REDACTED]

verantwoordelijk zouden zijn voor de fouten in de uitvoering van de militaire operatie.

14. Tegen deze achtergrond is het aannemelijk dat de positie van president Yeltsin zelf niet ter discussie wordt gesteld, maar dat (eventuele) politieke slachtoffers voor het optreden tegen Tsjetsjenië zullen worden gezocht onder functionarissen welke direct bij de operatie betrokken zijn (geweest). Als meest voor de hand liggende persoon geldt in dit verband Minister van Defensie Grachev. Door het parlement is inmiddels een onderzoekscommissie ingesteld om duidelijkheid te verschaffen over de omstandigheden welke hebben bijgedragen tot het ontstaan van de crisis in Tsjetsjenië. Daarbij zal naar verwachting ook worden gezocht naar personen die verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor het feit, dat bij de terugtrekking van de Russische troepen uit Tsjetsjenië (in 1992) het merendeel van het militaire materieel is overgedragen aan "president" Dudayev. In dat verband is van verschillende kanten de naam van MinDef Grachev genoemd. In zekere zin wordt Grachev daarmee indirect verantwoordelijk gesteld voor de door de Russische strijdkrachten geleden zware verliezen in de strijd in Tsjetsjenië.

15. Minister van Defensie Grachev heeft nadrukkelijk ingestemd met het besluit tot een militaire interventie in Tsjetsjenië. Een groot deel van de Russische defensieleiding was echter tegen de actie. Optreden van de strijdkrachten tegen de bevolking in eigen land wordt door de meeste Russische militairen als een oneigenlijke (en oneervolle) taak wordt gezien. Verder werd op grond van eerdere ervaringen (met name Afghanistan) en mogelijk ook op de basis van een realistische inschatting van de mogelijkheden van de Russische strijdkrachten, een inval ontraden. Desondanks heeft Grachev doorgezet en zich zelfs nadrukkelijk met de leiding van de militaire operatie bemoeid. Het motief van Grachev voor zijn initiatieven kan zijn geweest om met een succesvol militair optreden in Tsjetsjenië zijn zwaar aangeslagen positie in de strijdkrachten en in de Russische politiek te versterken.

16. De slecht verlopen operatie in Tsjetsjenië heeft de positie van Grachev ernstig ondermijnd. Hij is in de Russische pers persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor het débâcle op 31 december. Het slechte presteren van de Russische strijdkrachten in Tsjetsjenië kan echter niet alleen aan Grachev worden toegeschreven. Het gevecht in een verstedelijkt gebied is in alle gevallen een bijzonder moeilijke vorm van optreden. Het slechte optreden komt verder voor een belangrijk gedeelte voor rekening van de hele defensieleiding, die in de afgelopen drie jaar niet in staat is gebleken om de Russische strijdkrachten uit de crisis te halen. In Tsjetsjenië bleken de MVD-eenheden beduidend beter voorbereid en georganiseerd dan die van het MinDef. Bijzonder pijnlijk voor het MinDef was het falen van het toekomstige paradepaardje van de Russische strijdkrachten, de zogenaamde *Mobiele Troepen* (MT). In de Russische defensieplannen moeten de *Mobiele Troepen* de kern van de strijdkrachten gaan vormen. Een belangrijke taak van hen is het opereren als een snel inzetbare troepenmacht voor de aanpak van zogenaamde "locale en regionale crises en oorlogen". De MT zijn momenteel in oprichting. Hun basis wordt gevormd door de luchtlandingstroepen, maar ook landmacht-eenheden en de marineinfanterie maken deel uit van de MT. Oorspronkelijk wilde Grachev dat de *Mobiele Troepen* een nieuw krijgsmachtdeel gaan vormen. Dat stuitte echter op verzet van

[REDACTED]

de opperbevelhebbers van de krijgsmachtdelen, die hebben bedongen dat de MT-eenheden primair onder hun gezag blijven. Zij zijn dan ook verantwoordelijk voor hun gevechtsgereedheid. In Tsjetsjenië is echter gebleken dat veel van de eenheden die tot de *Mobiele Troepen* gaan behoren, niet op sterkte en onvoldoende gevechtsgereed waren.

17. De vraag is of Grachev in functie zal blijven. Zijn ontslag zal in het parlement zonder twijfel met instemming worden begroet. Ook in de strijdkrachten zal zijn vertrek geen weerstand oproepen omdat hij binnen de defensieleiding reeds langer omstreden is. Dit laatste hangt mede samen met het feit, dat Grachev er niet in is geslaagd om de positie van het defensie-apparaat in de begrotingsdiscussies veilig te stellen en in de praktijk met steeds nieuwe kortingen op het militaire budget is geconfronteerd. Bovendien is het Grachev niet gelukt om zijn ideeën over een hervorming van de strijdkrachten aanvaard te krijgen in de defensieleiding. Zijn voorstellen zijn ofwel op de lange baan geschoven, ofwel fundamenteel bijgesteld. Het Russische Ministerie van Defensie heeft onder Grachev de afgelopen drie jaar vooral een korte termijn ad-hoc beleid gevoerd.

18. De zwakke positie van Grachev was voor president Yeltsin tot dusverre echter geen reden hem te ontslaan, hij heeft er zelfs gebruik van gemaakt. Yeltsin's belangrijkste doel ten aanzien van de defensieleiding is immers steeds geweest zeker te stellen, dat de strijdkrachten zich niet zouden ontwikkelen tot een onafhankelijk machtscentrum en zo een bedreiging voor zijn eigen machtspositie zouden kunnen vormen. Een zwakke, van hem afhankelijke, Minister van Defensie paste binnen deze doelstelling. (Yeltsin nam hierbij op de koop toe dat door het gebrek aan een krachtige leiding de situatie binnen de Russische krijgsmacht steeds verder verslechterde.) Het handhaven van Grachev kan - om bovengenoemde redenen - ook nu nog voor president Yeltsin aantrekkelijk zijn. Zijn ontslag lijkt in ieder geval nauwelijks opportuun zolang de militaire operatie nog in volle gang is. Ontslag op iets langere termijn is echter alleszins denkbaar. Grachev is een voor de hand liggende zondebok voor het falen van de politiek ten opzichte van Tsjetsjenië. Voorts zou Grachev's vertrek door Yeltsin gebruikt kunnen worden om zijn betrekkingen met de militaire top te verbeteren door aanstelling van een nieuwe minister die op meer steun van de defensieleiding kan rekenen. Yeltsin zal daarbij evenwel proberen zeker te stellen dat ook de nieuwe Minister van Defensie geen onafhankelijke machtspositie verwerft en zich primair loyaal betoont tegenover de president.

19. De grote tekortkomingen in het optreden van de Russische militaire eenheden in Tsjetsjenië zullen naar verwachting leiden tot hernieuwde aanspraken van de defensieleiding op een hoger militair budget. Het is echter uiterst onwaarschijnlijk dat het parlement en/of de regering deze eisen zullen willen inwilligen. Daarnaast hebben, in een indirecte aanval op Grachev, leden van de defensieleiding ervoor gepleit om de rol van de Minister van Defensie te verminderen en de positie van de Generale Staf te versterken, onder meer door deze ook de leiding van de MVD-troepen en de Federale Grenstroepen te geven. Dit voorstel lijkt evenmin aanvaardbaar voor de Russische politieke leiding. Allereerst zou dit leiden tot een te grote machtsconcentratie. Voorts kan na drie jaar 'aanmodderen' de huidige Russische defensieleiding niet meer rekenen op het vertrouwen van de politiek.

[REDACTED]

20. Veel aannemelijker is dat, door het falen van de strijdkrachten in de operatie in Tsjetsjenië, de politieke druk zal toenemen om (in ieder geval een deel van) de huidige defensieleiding opzij te zetten teneinde zo de weg vrij te maken om de stagnerende hervorming van de Russische krijgsmacht versneld door te voeren. Daarbij zal er getracht worden een einde te maken aan de grote mate van vrijheid, die de defensieleiding tot nu toe had om het praktische defensiebeleid zelf vorm te geven. Dit onderstreept nog eens dat bij de keuze van een eventuele nieuwe MinDef loyaliteit ten opzichte van Yeltsin een primaire functie-eis zal zijn. Daarnaast is denkbaar dat gepoogd zal worden om de politieke controle te versterken door de Generale Staf direct aan de President te subordoneren, of in het presidentiële apparaat een speciale afdeling voor defensie-aangelegenheden op te zetten. Naar verwachting zal van politieke zijde hoe dan ook de nadruk worden gelegd op het meer doelmatig aanwenden van de beschikbare financiële middelen, een snellere reductie van de strijdkrachten en het opzetten van effectieve(re) *Mobiele Troepen*.

Overbrengen Russische troepen naar Tsjetsjenië

